

**WSZYSTKO,
CO TRZEBA WIEDZIEĆ!**

- syjonizm jako ruch intelektualny i kulturowy
- jak syjonizm zrewolucjonizował kulturę żydowską
- aktualne debaty na temat konfliktu izraelsko-palestyńskiego

**WYDAWNICTWO
UNIwersYTETU
ŁÓDZKIEGO**

Michael Stanislawski

SYJONIZM

Tłumaczenie Maciej Potz

Redakcja naukowa Katarzyna Czerwonogóra

ORIGINAL ENGLISH
LANGUAGE EDITION BY
OXFORD
UNIVERSITY PRESS

**> KRÓTKIE
WPROWADZENIE**

SYJONIZM

> KRÓTKIE
WPROWADZENIE

WYDAWNICTWO
UNIWERSYTETU
ŁÓDZKIEGO

Michael Stanislawski

SYJONIZM

Tłumaczenie Maciej Potz

Redakcja naukowa Katarzyna Czerwonogóra

ORIGINAL ENGLISH
LANGUAGE EDITION BY
OXFORD
UNIVERSITY PRESS

> KRÓTKIE
WPROWADZENIE

Łódź 2025

Tytuł oryginału: *Zionism: A Very Short Introduction*

Rada Naukowa serii *Krótkie Wprowadzenie*

*Jerzy Gajdka, Ewa Gajewska, Krystyna Kujawińska Courtney
Aneta Pawłowska, Piotr Piotrowski, Maciej Potz, Piotr Stalmaszczyk
Wojciech Woźniak*

Redaktorzy inicjujący serii *Krótkie Wprowadzenie*

Urszula Dzieciatkowska, Agnieszka Kałowska-Majchrowicz

Tłumaczenie

Maciej Potz

Recenzja tłumaczenia i redakcja naukowa

Katarzyna Czerwonogóra

Redaktor Wydawnictwa UŁ

Katarzyna Gorzkowska

Korekta techniczna

Wojciech Grzegorzcyk

Skład i łamanie

Munda – Maciej Torz

Projekt okładki

Monika Rawska

Zionism: A Very Short Introduction was originally published in English in 2017.

This translation is published by arrangement with Oxford University Press.

Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego is responsible for this translation from the original work and Oxford University Press shall have no liability for any errors, omissions or inaccuracies or ambiguities in such translation or for any losses caused by reliance thereon.

© Oxford University Press 2017

© Copyright for this edition by Uniwersytet Łódzki, Łódź 2025

© Copyright for Polish translation by Maciej Potz, Łódź 2025

<https://doi.org/10.18778/8445-008-6>

Publikacja sfinansowana ze środków Wydawnictwa Uniwersytetu Łódzkiego

Wydane przez Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego

Wydanie I. W.11769.25.0.M

Ark. wyd. 5,7; ark. druk. 9,25

ISBN 978-83-8445-007-9

e-ISBN 978-83-8445-008-6

Paperback ISBN Oxford University Press 9780199766048

Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego

90-237 Łódź, ul. Jana Matejki 34A

www.wydawnictwo.uni.lodz.pl

e-mail: ksiegarnia@uni.lodz.pl

tel. 42 635 55 77

Pamięci Sumnera Z. Kaplana

Spis treści

Spis ilustracji	9
1. Żydzi: grupa religijna czy naród?	11
2. Nowoczesny nacjonalizm żydowski (1872–1897)	21
3. Theodor Herzl i powstanie ruchu syjonistycznego (1897–1917)	33
4. Era Weizmanna i Deklaracja Balfoura	45
5. Syjonizm socjalistyczny i rewizjonistyczny (1917–1939)	55
6. Syjonizm w trakcie II wojny światowej i po jej zakończeniu	63
7. Syjonizm w państwie żydowskim (1948–1967)	77
8. Nacjonalizm i mesjanizm (1967–1977)	95
9. Zwrot na prawo (1977–1995)	109
10. Przemiany syjonizmu od 1995 roku	121
Epilog	127
Podziękowania	135
Bibliografia	137
Literatura polecana	139
Indeks	143

Spis ilustracji

1.	Theodor Herzl w Bazylei Fot. Ephraim Lilien Biblioteka Żydowskiego Seminarium Teologicznego Ameryki	39
2.	II Kongres Syjonistyczny, Bazylea 1898 rok Centralne Archiwum Syjonistyczne	42
3.	Deklaracja Balfoura, 2 listopada 1917 roku Centralne Archiwum Syjonistyczne	52
4.	Dawid Ben Gurion czytający Deklarację Niepodległości Państwa Izrael, 14 maja 1948 roku Biuro Prasowe Rządu Państwa Izrael	72
5.	Żydowski imigranci Biuro Prasowe Rządu Państwa Izrael	80
6.	Izraelscy żołnierze pod Ścianą Płaczu, czerwiec 1967 roku Biuro Prasowe Rządu Państwa Izrael	98
7.	„Rozdzielmy się dla pokoju. Pokój Teraz” (hebr. <i>Szalom achszaw</i>), plakat, Izrael (bez daty) Pokój Teraz	105
8.	Prezydent Egiptu Anwar Sadat w Knesecie, 20 listopada 1977 roku Biuro Prasowe Rządu Państwa Izrael	110
9.	Icchak Rabin, Bill Clinton i Jasir Arafat na trawniku Białego Domu, 13 września 1993 roku Fot. Białego Domu: Vince Musi	118

Rozdział 1

Żydzi: grupa religijna czy naród?

Syjonizm – ideologia i ruch nacjonalistyczny¹ dążący do utworzenia i wspierania niepodległego państwa Żydów w ich starożytnej ojczyźnie – stanowi obecnie jedną z najbardziej kontrowersyjnych idei politycznych współczesnego świata. Jego zwolennicy widzą w nim ruch narodowyzwoleńczy ludności żydowskiej, który zaowocował proklamowaniem w 1948 roku niepodległego Państwa Izrael. Przeciwnicy postrzegają zaś syjonizm jako jedną z ostatnich w dzisiejszym świecie form ucisku kolonialnego, przejawiającego się w okupacji Zachodniego Brzegu, wraz z milionami jego palestyńskich mieszkańców, w imię rasistowskiej ideologii przekształcającej stopniowo Izrael w państwo oparte na segregacji rasowej.

¹ Jesteśmy świadomi, że słowo „nacjonalizm” funkcjonuje w dyskursie publicznym jako nacechowane pejoratywnie, jednak decydujemy się na jego użycie jako dobrze ugruntowanego w nauce: odnosi się do ideologii definiującej naród, jego wartości, cechy, historię, często postulującej stworzenie państwa narodowego, a także do ruchu politycznego dążącego do zrealizowania tej ideologii. Stosuje się je powszechnie w odniesieniu do tego rodzaju kompleksów ideologiczno-politycznych w wielu krajach, szczególnie w XIX i na początku XX wieku, one bowiem legły u podstaw wielu współczesnych państw narodowych. Autor posługuje się słowem *nationalism* w trzech znaczeniach: jako ideologia, ruch polityczny oraz dla określenia obu tych komponentów łącznie. Używa go bardzo świadomie, choć owo pejoratywne nacechowanie obecne jest też w języku angielskim. Podstawową tezę jego książki jest właśnie to, że syjonizm został stworzony na wzór innych europejskich nacjonalizmów (konsekwentnie używa zresztą słowa *invented*) i pod tym względem niewiele się od nich różni. Píše o „syjonizmie jako nacjonalizmie” w sposób neutralny i wyważony, wskazując, że nacjonałiści żydowscy wywodzili się z całego spektrum ideowego i politycznego, przez dłuższy czas wręcz dominowali wśród nich socjaliści (przyp. tłum. i red.).

Jak łatwo sobie wyobrazić, owe kontrowersje skutkują również silnym upolitycznieniem literatury historycznej: praktycznie wszystkie prace na temat syjonizmu przyjmują jakiś wariant jednego z powyższych poglądów. Brak obiektywizmu cechuje nie tylko piśmiennictwo popularne, lecz także naukowe, a granica między zaangażowaniem intelektualnym a aktywizmem politycznym już dawno się zatarła.

Moim celem jest zatem nie tyle w pełni obiektywny obraz tytułowego zagadnienia – to bowiem nie byłoby możliwe – ile raczej świadome zdystansowanie się, jako badacza, od przedmiotu sporu, bez promowania jakiegokolwiek, pochlebnego czy krytycznego, stanowiska politycznego na temat syjonizmu. Zarówno syjoniści, jak i antysyjoniści mogą uważać, że taki cel jest, w najlepszym razie, nieosiągalny, w najgorszym zaś – nieszczerzy. Ocenę, na ile udało mi się ów dystans utrzymać, pozostawiam jednak Czytelnikom.

Zacznijmy więc od początku... Ale już i to jest przedmiotem polemiki, również naukowej. Wielu, a pewnie nawet większość syjonistów, uważa dziś syjonizm za naturalną kontynuację dwóch tysiącleci żydowskiego przywiązania do Ziemi Izraela i nadziei na powrót do niej w dniach ostatnich. Zgodnie z tym poglądem, przez wieki Żydzi modlili się dzień w dzień o odrodzenie ich ojczyzny w Palestynie, a marzenie to ziściło się w nagłych, a dla niektórych także cudownych okolicznościach z chwilą utworzenia Państwa Izrael w 1948 roku.

W owym podzielanym przez wielu punkcie widzenia nie bierze się jednak pod uwagę, że ruch syjonistyczny, zrodzony w końcu XIX wieku w bardzo specyficznych okolicznościach historycznych, stanowił w istocie odrzucenie, a nie wypełnienie, tego pradawnego pragnienia powrotu do Ziemi Izraela. A to dlatego, że owa tradycyjna „tęsknota za Syjonem” była ściśle powiązana z wierzeniem w nadejście mesjasza wybranego i namaszczonego przez samego Boga, który następnie zainicjuje „zgromadzenie wygnańców” (czyli powrót do Syjonu wszystkich Żydów z całego świata) i odbudowę Świątyni Jerozolimskiej. W większości swych wersji żydowski mesjanizm zakładał też

– co bardzo istotne – kres ziemskiej egzystencji. Gdy czas się wypełni, odkupieniu narodu żydowskiego towarzyszyć będzie koniec nie tylko historii, lecz także naturalnego porządku świata. Pięknie ujmuje to Księga Izajasza: „Naród przeciw narodowi nie podniesie miecza, nie będą się więcej zaprawiać do wojny”; „Wtedy wilk zamieszka wraz z barankiem, pantera z kozłędziem razem leżeć będą, cielę i lew paść się będą społem i mały chłopiec będzie je poganiał”².

Niejednokrotnie pod wpływem tej mesjanistycznej wizji wielu Żydów wierzyło w rychłe nadejście dni ostatecznych, a nawet głosiło, że mesjasz rzeczywiście się objawił. Dwa typowe przejawy tej wiary to chrześcijaństwo oraz znacznie mniej znany ruch mesjanistyczny z końca XVII wieku skupiony wokół Szabataja Cwi, Żyda z Imperium Osmańskiego, który ostatecznie, zagrożony karą śmierci, przeszedł na islam. Między Jezusem a Szabatajem Cwi było zresztą jeszcze wielu innych „fałszywych mesjaszy”. Ostatecznie przewodzący wspólnotom żydowskim na całym świecie rabini uznali wprawdzie, że oczekiwanie na mesjasza i nadzieja na powrót Żydów do Ziemi Świętej należą do podstawowych doktryn judaizmu, ale zarazem odrzucili wszelkie ich apokaliptyczne wersje. Żydom nie wolno było dążyć do „przybliżenia końca” ani nawet obliczać, kiedy on nastąpi. Mesjasz zostanie wybrany przez Boga w wyznaczonym przez Niego czasie, a wszelka ludzka działalność ingerująca w ten proces była herezją zasługującą na potępienie i karę.

Otóż, założyciele syjonizmu głęboko i z pasją sprzeciwiali się politycznej bierności, którą pociągała za sobą taka interpretacja mesjanizmu. Domagali się, by Żydzi wzięli sprawy we własne ręce i sami się wyzwolili, zamiast czekać, aż Bóg (w którego wielu, co bardzo istotne, już po prostu nie wierzyło) przywróci im „Syjon” jako ich ojczyznę. Całkowicie odrzucali też wyrażoną przez Izajasza wizję zawieszenia naturalnego porządku świata w epoce mesjańskiej. Przeciwnie, syjonizm od samego początku

² Księga Izajasza 2,4; 11,6. *Biblia Tysiąclecia*, wyd. IV (Poznań: Wydawnictwo Księży Pallotyńców, 1990) (przyp. tłum.).

Bibliografia

Rozdział 1. Żydzi: Grupa religijna czy naród?

Wizja Izajasza dotycząca ery mesjańskiej: Księga Izajasza 2,4; 11,6.

Rozdział 3. Theodor Herzl i powstanie ruchu syjonistycznego (1897–1917)

O reakcji Herzla na sprawę Dreyfusa piszą: Henry J. Cohen, “Theodor Herzl’s Conversion to Zionism” (*Jewish Social Studies* 32 [1970]: 101–110) i Jacques Kornberg, *Theodor Herzl: From Assimilation to Zionism* (Bloomington: Indiana University Press, 1993).

Program Bazylejski jest dostępny online: http://www.jewishvirtuallibrary.org/js=ource/Zionism/First_Cong_&_Basel_Program.html

Rozdział 4. Era Weizmanna i Deklaracja Balfoura

Korespondencja pomiędzy McMahanem i Sharifem Husseinem bin Ali zob. Office of the Geographer, Bureau of Intelligence and Research, *Jordan-Syria Boundary*, International Boundary Study 94, dostępna online: <http://archive.law.fsu.edu/library/collection/LimitsinSeas/IBS094.pdf>

Rozdział 6. Syjonizm w trakcie II wojny światowej i po jej zakończeniu

Oryginał wiersza w jidysz i jego tłumaczenie na język angielski można znaleźć w: Katherine Hellerstein (trans., ed.), *Paper Bridges: Selected Poems of Kadya Molodowsky* (Detroit: Wayne State University Press, 1999, s. 352–354).

Rozdział 7. Syjonizm w państwie żydowskim (1948–1967)

Wspomnienia Rabina na temat wysiedleń można znaleźć w: Yossi Goldstein, *Rabin: Biografia*h (Schocken: Jerusalem, 2006, s. 63).

Wspaniałe nowe tłumaczenie *Khirbet Khizeh* S. Yizhara przygotowane przez Nicholasa De Lange i Yaakoba Dwecka zostało opublikowane w 2008 roku przez wydawnictwo Ibis (Jerusalem: Ibis, 2008).

Rewizjonistyczny punkt widzenia na tzw. porozumienie o *status quo* zob. Menachem Friedman, “The Structural Foundation for Religio-Political Accommodation: Fallacy and Reality”, w: *Israel: The First Decade of Independence*, eds S. Ilan Troen, Noah Lucas (Albany: State University of New York Press, 1995, s. 51–81).

Oryginalny tekst Prawa powrotu jest dostępny online: <http://www.jewishagency.org/first-steps/program/5131>

O sprawie Rufeisen/Brother Daniel zob. mojego autorstwa “A Jewish Monk? A Legal and Ideological Analysis of the Origins of the ‘Who Is a Jew’ Controversy in Israel”, w: *Text and Context: Essays in Modern Jewish History and Historiography in Honor of Ismar Schorsch*, eds Eli Lederhendler, Jack Wertheimer (New York: Jewish Theological Seminary of America, 2005, s. 547–577).

Rozdział 8. Nacjonalizm i mesjanizm (1967–1977)

Oficjalna strona Złotej Jerozolimy: <http://www.jerusalemofgold.co.il>

Krytyczne omówienie historii osadnictwa można znaleźć w: Gershon Gorenberg, *The Accidental Empire: Israel and the Birth of the Settlements, 1967–1977* (New York: Holt, 2007).

Poprawkę do Prawa powrotu z 1970 roku można znaleźć online pod adresem: <http://www.jewishagency.org/first-steps/program/5131>

Przemówienie Daniela Patricka Moynihana w Organizacji Narodów Zjednoczonych sprzeciwiające się głosowaniu „Syjonizm to rasizm” jest dostępne online: <http://www.unwatch.org/moynihans-moment-the-historic-1975-u-n-speech-in-responseto-zionism-is-racism/>

Rozdział 9. Zwrot na prawo (1977–1995)

„Ustawa zasadnicza: godność ludzka i wolność” jest dostępna online pod adresem: https://www.knesset.gov.il/laws/special/eng/basic3_eng.htm

Literatura polecana

Literatura w języku angielskim

Materiały źródłowe

Najlepszą antologią myśli syjonistycznej w języku angielskim pozostaje:

Arthur Hertzberg, *The Zionist Idea*, wydanie pierwsze w 1959 roku, wznowienie w 1997 roku (Philadelphia: Jewish Publication Society).
Dość osobliwy i bardzo długi wstęp można pominąć.

Myśl syjonistyczną przed Herzlem najlepiej reprezentuje Leon Pinsker, *Autoemancipation* (New York: Zionist Organization of America, 1935) i Ahad Ha'am, *Selected Essays* (New York: Atheneum, 1981).

Istotne są dwa dzieła Theodora Herzla: *The Jewish State* (New York: Dover, 1988) i jego utopijna powieść *Old-New Land* (Princeton, NJ: M. Wiener, 1997).

Opublikowano listy wielu przywódców syjonistycznych; najlepsze z nich to 25 tomów *The Letters and Papers of Chaim Weizmann* (London: Oxford University Press, 1968).

Brakuje anglojęzycznych tłumaczeń pism Władimira Żabotyńskiego; zbiór jest raczej ubogi, ale wciąż przydatny: Vladimir Jabotinsky, *The Political and Social Philosophy of Ze'ev Jabotinsky*, ed. M. Sarig (Portland, OR: Vallentine Mitchell, 1999).

Twórczość Żabotyńskiego znacznie lepiej reprezentuje jego fascynująca powieść: *The Five*, ed., trans. Michael Katz (Ithaca, NY: Cornell University Press, 2005).

Bardzo interesująca jest autobiografia Chaima Weizmanna: *Trial and Error* (London: Hamish Hamilton, 1949).

Kluczową lekturą jest relacja Menachema Begina o początkach Państwa Izrael: *The Revolt* (New York: Nash, 1977).

Ogólna historia syjonizmu

Klasyczna *History of Zionism* (New York: Schocken, 2003) autorstwa Waltera Laqueura warta jest lektury jako wnikliwy, choć w dużej mierze przestarzały tekst.

Dotyczy to również dwóch tomów autorstwa Davida Vitala, *The Origins of Zionism* (Oxford: Oxford University Press, 1975) i *Zionism: The Formative Years* (Oxford: Oxford University Press, 1982).

Przydatne są dwa przeglądy myśli syjonistycznej: Shlomo Avineri, *The Making of Modern Zionism* (New York: Basic Books, 1981) i Gideon Shimoni, *The Zionist Ideology* (Waltham, MA: Brandeis University Press, 1997).

Dwie krótkie historie syjonizmu: Michael Brenner, *Zionism: A Short History* (Princeton, NJ: Markus Wiener, 2011) i David Engel, *Zionism* (Harlow, UK: Pearson/Longman, 2009), opowiedziane z różnych perspektyw.

Złożoną historię ideologii syjonistycznej wobec Palestyńczyków omawia Józef Gorny: *Zionism and the Arabs* (New York: Oxford University Press, 1987).

Ogólna historia Państwa Izrael

Howard Sachar, *A History of Israel: From the Rise of Zionism to Our Time* (New York: Knopf, 1976) to obecnie klasyczna, oparta na faktach historia Izraela, zawierająca wiele szczegółów dotyczących ideologii syjonistycznej. Bardziej aktualną i wnikliwą historię zawiera publikacja: Anita Shapira, *Israel* (Waltham, MA: Brandeis University Press, 2012).

Biografie myślicieli syjonistycznych

Steven Zipperstein, *Elusive Prophet: Abad Ha'am and the Origins of Zionism* (Berkeley: University of California Press, 1993) to doskonale studium tego kluczowego teoretyka syjonistycznego.

Spśród wielu biografii Herzla najbardziej warta uwagi jest: Amos Elon, *Herzl* (New York: Holt, Rinehart & Winston, 1975).

Bardziej krytyczne podejście jest widoczne w: Ernst Pawel, *The Labyrinth of Exile: A Life of Theodor Herzl* (New York: Farrar Straus & Giroux, 1989).

Istotną korektę do historiografii Herzla i sprawy Dreyfusa wnosi Jacques Kornberg, *Theodor Herzl: From Assimilation to Zionism* (Bloomington: Indiana University Press, 1993).

Rzetelna biografia Chaima Weizmanna to: Jehuda Reinharz, *Chaim Weizmann: The Making of a Zionist Leader* (New York: Oxford University Press, 1986) oraz *Chaim Weizmann: The Making of a Statesman* (New York: Oxford University Press, 1993).

Najlepszymi przewodnikami po socjalistycznym syjonizmie są trzy znakomite biografie przywódców socjalistycznych syjonistów autorstwa Anity Shapiry: *Berl: The Biography of a Socialist Zionist, Berl Katznelson, 1887–1944* (New York: Oxford University Press, 1984); *Yigal Alon, Native Son: A Biography* (Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2007) i *Ben-Gurion: Father of Modern Israel* (New Haven, CT: Yale University Press, 2014).

Istnieje kilka biografii Włodzimierza Żabotyńskiego napisanych przez jego akolitów; najlepsza to dwutomowe studium Josepha Schechtmana: *Vladimir Jabotinsky Story* (New York: T. Yoseloff, 1956–1961).

Inne spojrzenie znajdzie Czytelnik w pracy mojego autorstwa: *Zionism and the Fin de Siècle: Cosmopolitanism and Nationalism from Nordau to Jabotinsky* (Berkeley: University of California Press, 2001).

Na temat przywództwa Żabotyńskiego w ruchu rewizjonistycznym zob. Jacob Shavit, *Jabotinsky and the Revisionist Movement* (London: Frank Cass, 1988).

Przydatnym studium ortodoksji żydowskiej we wczesnej historii syjonizmu jest: Ehud Luz, *Parallels Meet* (Philadelphia: Jewish Publication Society, 1988).

Syjonizm od 1948 do współczesności

Kluczowa dla zrozumienia syjonizmu i judaizmu jest pozycja: Aviezer Ravitzky, *Messianism, Zionism, and Jewish Religious Radicalism* (Chicago: University of Chicago Press, 1996).

Na temat powstania osiedli i ideologii osadniczej zob. Gershon Gorenberg, *The Accidental Empire: Israel and the Birth of the Settlements, 1967–1977* (New York: Times Books, 2006).

Książka, która doprowadziła do powstania zjawiska „nowych historyków” to: Benny Morris, *The Birth of the Palestinian Refugee Problem, 1947–1949* (Cambridge, UK: Cambridge University Press, 1989).

Na temat ideologii postsyjonistycznych zob. Laurence Silberstein (ed.), *Post-zionism: A Reader* (New Brunswick, NJ: Rutgers University Press, 2008).

Bardziej krytyczne spojrzenie: Anita Shapira, Derek Penslar (eds.), *Israeli Historical Revisionism: From Left to Right* (Portland, OR: Frank Cass, 2003).

Literatura w języku polskim

Materiały źródłowe

Menachem Begin, *Czas białych nocy*, przeł. Henryk Szafir (Kraków: Austeria, 2010).

Teodor Herzl, *Państwo żydowskie: próba nowoczesnego rozwiązania kwestii żydowskiej*, przeł. Jacek Surzyczyn (Kraków: Austeria, 2006).

Włodzimierz Żabotyński, *Państwo żydowskie*, przeł. i red. Witold Mędykowski (Jerozolima–Warszawa: PWN–Rozpisani, 2019).

Opracowania

Natalia Aleksyńska, *Dokąd dalej? Ruch syjonistyczny w Polsce (1944–1950)* (Warszawa: Wydawnictwo Trio, 2002).

Konstanty Gebert, *Pokój z widokiem na wojnę. Historia Izraela* (Warszawa: Agora, 2023).

Shlomo Sand, *Kiedy i jak wynaleziono naród żydowski*, przeł. Hanna Zbownikowska-Bernatowicz (Warszawa: Wydawnictwo Dialog, 2014).

Anita Shapira, *Ben Gurion. Twórca współczesnego Izraela* (Warszawa: Dialog, 2018).

Anita Shapira, *Historia Izraela*, przeł. Anna Dorota Kamińska (Warszawa: Dialog, 2018).

Łukasz Tomasz Sroka, *Tel Awiw. Nowożytnie miasto starożytnego narodu* (Kraków: Austeria, 2022).

Łukasz Tomasz Sroka, Mateusz Sroka, *Polskie korzenie Izraela* (Kraków: Austeria, 2021).

Bożena Szaynok, *Z historią i Moskwą w tle. Polska a Izrael 1944–1968* (Warszawa–Wrocław: Instytut Pamięci Narodowej–Uniwersytet Wrocławski, 2007).

Jacek Walicki, *Ruch syjonistyczny w Polsce w latach 1926–1930* (Łódź: Ibidem, 2005).

Idith Zertal, *Naród i śmierć. Zagłada w dyskursie i polityce Izraela*, przeł. Jan Maria Kłoczowski (Kraków: Universitas, 2010).

> KRÓTKIE WPROWADZENIE

- książki, które zmieniają sposób myślenia!

Autor książki przedstawia historię ideologii syjonistycznej od jej początków do współczesności. Wnikliwie i przystępnie opisuje kluczowe momenty w ideologicznym rozwoju syjonizmu, w tym pojawienie się nowoczesnego nacjonalizmu żydowskiego w Europie na początku XIX wieku, założenie ruchu syjonistycznego przez Theodora Herzla w 1897 roku, powstanie ruchu Pokój Teraz i wybór konserwatywnego premiera Binjamina Netanjahu. Publikacja zawiera obiektywną ocenę syjonizmu i jego znaczenia jako ruchu intelektualnego i kulturowego, wykraczającą poza jego kontrowersyjne implikacje polityczne.

Interdyscyplinarna seria KRÓTKIE WPROWADZENIE piórem uznanych ekspertów skupionych wokół Uniwersytetu Oksfordzkiego przybliży aktualną wiedzę na temat współczesnego świata i pomaga go zrozumieć. W atrakcyjny sposób prezentuje najważniejsze zagadnienia XXI w. – od kultury, religii, historii przez nauki przyrodnicze po technikę. To publikacje popularnonaukowe, które w formule przystępnej, dalekiej od akademickiego wykładu, prezentują wybrane kwestie.

Książki idealne zarówno jako wprowadzenie do nowych tematów, jak i uzupełnienie wiedzy o tym, co nas pasjonuje. Najnowsze fakty, analizy ekspertów, błyskotliwe interpretacje.

Opiekę merytoryczną nad polską edycją serii sprawują naukowcy z Uniwersytetu Łódzkiego: prof. Krystyna Kujawińska Courtney, prof. Ewa Gajewska, prof. Aneta Pawłowska, dr Piotr Piotrowski, prof. Maciej Potz, prof. Piotr Stalmaszczyk, prof. Wojciech Woźniak.

 WYDAWNICTWO
UNIWERSYTETU
ŁÓDZKIEGO

Książka dostępna również
jako e-book

ORIGINAL ENGLISH
LANGUAGE EDITION BY
OXFORD
UNIVERSITY PRESS

ISBN 978-83-8445-007-9

9 788384 450079